

Hagelandse schapenhouders bezoeken Waalse collega's

Midden mei trokken 58 Hagelandse schapenhouders op bedrijfsbezoek naar Wallonië, benieuwd naar wat zij konden leren van hun Waalse collega's. – HUBERT STIERS,

KRING HAGELANDSE SCHAPENHOUDERS –

Hoewel onze Waalse landgenoten slechts op een boogscheut van ons wonen en werken, lijken we steeds minder te weten over de wijze waarop schapen over de taalgrens worden gehouden. Daarom organiseerde het kringbestuur van de Hagelandse schapenhouders op zaterdag 15 mei een daguitstap naar Wallonië. In de voormiddag leidde *Jean Devillers* de bezoekers rond op zijn landbouwbedrijf in Marchin, in de provincie Luik. In de namiddag stond een bezoek aan het Onderzoekscentrum Schapenhouderij van de Universiteit van Namen in Faulx-les-Tombes en aan het bedrijf van Remy Marc in de omgeving van Namen op het programma.

Landbouwbedrijf van Jean Devillers

Op het bedrijf van Jean Devillers, dat zo'n 350 ha omvat, verblijven 550 Ile de France-ooien. Daarnaast zijn er ook zo'n 200 zoogkoeien en wordt er vooral aan akkerbouw gedaan. Sinds 1985 breidde het bedrijf stelselmatig uit; momenteel werken er 5 fulltimekrachten. Alle oaien (en zoogkoeien) lammeren (en kalveren) op het bedrijf. De lammeren blijven op stal

tot ze slachtrijp zijn. De oaien lammeren gespreid over het hele jaar, zodat het hele jaar door lammeren kunnen worden afgezet. Binnen dit werksysteem slaagt Devillers erin om de oaien om de 10 maanden te laten aflammeren, met een gemiddelde productie van 1,6 lammeren bij het spenen. Naast de lammerkorrels worden alle nodige voeders (waaronder opvallend veel spelt en ook koolzaadschroot) op de boerderij geproduceerd. Hiervoor beschikt de bedrijfsleider over een behoorlijk machinepark (met onder meer 5 tractoren), dat hij beheert in coöperatie met een andere boer uit de buurt.

De huisvesting van oaien en lammeren wordt bewust zeer sober gehouden. Devillers beklemtoont de flexibiliteit van een schapenstal. Voortdurend moeten er weer nieuwe groepen van oaien en lammeren worden samengesteld. Daarnaast beschikt het bedrijf over 40 permanente kraamhokjes, waaronder 10 hokjes waarin de oaien kunnen worden vastgezet zodat lammeren zonder veel werk kunnen worden overgewend. Het huisvesten van de dieren vereist uiteraard heel wat strooisel. Er wordt

gewerkt met een onderlaag van gehakseld hout, dat door een tuinbouwbedrijf wordt angeleverd. Na het uitmesten worden de houtsnippers en het stro gecomposteerd. Devillers nam afscheid met de wijze woorden: "Denk erom: er zijn geen slechte schapen, alleen slechte schapenhouders!"

Het bedrijf maakte indruk door zijn omvang, maar vooral door de doordachte soberheid van aanpak. De bedrijfsleider, die aanvankelijk werkte als dierenarts, heeft een uitgesproken en volgehouden visie op wat de schapenhouderij rendabel kan maken (of houden). Een afspiegeling van die visie vind je terug in de werking van de boerderij. Alle onkosten worden rigoureuus onder controle gehouden, terwijl een maximale opbrengst uit de oaien wordt gehaald. Op die manier heeft de bedrijfsleider een tanende praktijk als dierenarts omgebogen naar een job voor zichzelf en (de gezinnen van) zijn beide zonen.

Onderzoekscentrum Schapenhouderij

In de namiddag bezochten we het onderzoekscentrum van de universiteit van Namen in Faulx-les-Tombes. *Le Centre de Recherches Ovines* (CRO) werd opgericht in 1978 en maakt gebruik van 150 ha van het domein d'Haugimont die door de universiteit werd aangekocht. Het centrum beschikt over alle nodige infrastructuur om het fokken van schapen, en het onderzoek hieromtrent, mogelijk te maken. Men houdt een kudde van 390 oaien aan en jaarlijks fokt men zo'n 450 à 500 lammeren. Het centrum werkt met verschil-

In Faulx-les-Tombes kregen we uitleg over de werking van KI bij schapen.

lende schapenrassen en kruisingen: Franse en Nederlandse Texel, Suffolk, Frans melkschaap, maar ook hier vooral Ile de France-ooien. Wegens hun zeer lange brontstperiode is het met dit ras immers

mogelijk om het jaar rond een productie van lammeren te hebben, op voorwaarde dat er wordt 'gesponst' in de stilste maanden (zie kader).

Men organiseert 5 lammerperiodes per jaar. Er zijn dekkingen in februari, mei, augustus, oktober en december. Per ooi wordt gestreefd naar 3 aflammeringen per 2 jaar. De meeste lammeren worden verkocht aan de coöperatie Ovidis, die zorgt voor het slachten en de verdeling van het lamsvlees naar restaurants en artisanale slagers. De beste lammeren worden verkocht als fokmateriaal.

De universiteit zet deze schapenhouderij op om in de eerste plaats wetenschappelijk onderzoekswerk te verrichten en de resultaten daarvan te valoriseren via wetenschappelijke publicaties en dienstverlening aan de schapenhouders. Tijdens ons bezoek kregen we – begrijpelijker-

wijs – vooral een en ander te horen over dit laatste. Zo wordt er aan schapenhouders advies verleend op het gebied van voeding en selectie, worden er schapenkorrels verdeeld aan interessante prijzen, wordt er wol ingezameld, mest onderzocht op parasieten en organiseert men ook studiedagen en bezoeken voor schapenhouders. Men toonde vooral hoe men de schapenhouderij professioneel organiseert en tegelijk toegankelijk maakt voor onderzoek. Zo registreert men bijvoorbeeld bijna elke technische handeling en brengt ze in kaart, wordt elk dood schaap gedissecteerd, ... Na het bezoek aan de stallen kregen we een deskundige uitleg met bijhorende demonstratie over de manier waarop men sperma van de ram aftapt. Vervolgens werd dit sperma onderworpen aan een microscopisch onderzoek, waarbij de voornaamste eigenschappen van goed

sperma werden toegelicht: beweeglijkheid, concentratie, afwijkingen, ...

Het centrum biedt de (Waalse) schapenhouderij ongetwijfeld veel diensten aan, maar de complexiteit van het aanbod en de radde Franstalige toelichting was zo overweldigend dat heel wat schapenhouders niet konden volgen en afhaakten. Misschien moet het bezoek aan een dergelijk centrum enigszins worden voorbereid, zodat we via het stellen van meer gerichte vragen het tempo van antwoorden mee in de hand kunnen houden. Meer info vind je op de website (Frans- én Engelstalig) van het centrum: http://www.fundp.ac.be/sciences/veterinaire/physiologie/crovines/cro_en.

Schapenhouderij van Marc Remy

Marc Remy is een jonge boer die in 1995 het landbouwbedrijf van zijn vader in Franière, in de provincie Namen, overnam. Hij houdt er 100 Franse Texelooien en 140 Vendee-ooien. Daarnaast heeft hij sinds vorig jaar ook een tiental zoogkoeien. De dieren grazen op 44 ha weide. Behalve lammerkorrels worden alle voeders (waaronder veel spelt) op het bedrijf gewonnen. Daarvoor bewerkt Marc 6 ha cultuurgrond.

Het houden van het Franse schapenras Vendee heeft ook hier alles te maken met het nastreven van een jaarrondproductie van lammeren. Het Vendeeschaap heeft – net als het Ile de Franceschaap – een zeer lange bronsttijd. Zo kan Marc elke week een lading lammeren leveren aan de slagerij in de buurt. Bovendien is Marc sinds 1998 overgeschakeld op de bioteelt van schapen en lammeren. Die brengt een aantal strenge productievoorwaarden met zich mee (gebruik van biologische lammerkorrels en stro uit de biologische graanteelt, beperkte toepassing van onkruidbestrijding, ...), maar de teelt levert ook een mooie meerprijs voor de lammeren op.

Marc laat de ooiën met lammeren grazen op de uitgestrekte weiden van de boerderij. Ooiën zonder lammeren verblijven op de weiden die enkele kilometers verderop liggen. Daar vertelde Marc hoe zijn bedrijf 3 jaar geleden zwaar werd getroffen door de uitbraak van blauwtong. Vijftig ooiën moesten toen worden geruimd en maandenlang kon er geen lamsvlees meer worden geleverd. Dit voorval leidde ertoe om naast de schapen ook wat koeien aan te houden. Marc blijft alleszins in een moeilijke sector zijn droom nastreven.

Opvallende conclusie van deze daguitstap was dat de Waalse schapenhouders zich, meer dan de Vlaamse, laten inspireren door wat er in de Franse schapenhouderij gebeurt. Het gebruik van Franse schapenrassen die we zelf nauwelijks kennen, is daar slechts een voorbeeld van. ■

Bedrijfsleider Marc Remy geeft een woordje uitleg over zijn bedrijf.

Wat is sponzen?

Om lammeren buiten het seizoen te fokken of ooiën voor te bereiden op kunstmatige inseminatie, worden hormoonsponzen in de schede van de ooi ingebracht. Vlak na het moment dat de sponzen verwijderd worden, volgt de eisprong. Er moet een ram gezocht worden die buiten het seizoen wil dekken. Over het algemeen doen rammen van de vruchtbare rassen het beter buiten de herfsttijd. Om zowel rammen als ooiën te stimuleren, kan je de rammen best een hele dag voor het verwijderen van de sponzen bij de ooiën laten en na het verwijderen van de sponzen er weer bij laten. Hierbij het behandelingsschema:

- ▶ Dag 1: sponsje inbrengen.
- ▶ Dag 12, 13 of 14 's ochtends: sponsje verwijderen (en eventueel een hormooninjectie geven).
- ▶ 48 uur later: eerste dekking ('s ochtends).
- ▶ 60 uur na verwijderen de spons: tweede dekking ('s avonds).

Sponzen heeft alleen zin bij gespeende ooiën, omdat de zogende lammeren een remmende invloed hebben op de eisprong. Net als in de herfst is het ook goed om de ooiën buiten het seizoen te *flushen* voor het sponzen. Bij *flushing* wordt de voedergiftoevoer om de vruchtbaarheid van de ooiën te verbeteren en de embryonale sterfte te verminderen.